

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЛІ ЧЖИ

УДК: 78:793.3].091-042-044.962''195/201''(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ
СИНТЕЗ МУЗИКИ І ТАНЦЮ У МИСТЕЦТВІ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ:
ВИКОНАВСЬКИЙ АСПЕКТ

02 – культура і мистецтво

025 – Музичне мистецтво

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Li Zhi 数字签名者: Li Zhi
日期: 2023.09.21 09:58:39 +08'00' **Лі Чжи**

Науковий керівник: **Устименко-Косоріч Олена Анатоліївна** – кандидат
мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор

Суми – 2023

АНОТАЦІЯ

Лі Чжи. Синтез музики і танцю у мистецтві другої половини XX – початку XXI століття: виконавський аспект. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 02 – Культура і мистецтво, зі спеціальності 025 Музичне мистецтво. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2023.

Дослідження присвячено проблемі синтезу музики і танцю у мистецтві другої половини XX – початку XXI століття. Схарактеризовано синтез музики і танцю у мистецтві як мистецтвознавчо-теоретичну проблему. Окреслено поняттєво-термінологічний апарат дослідження. Систематизовано історіографічну базу дисертації за чотирма групами за хронологічним і проблемним критеріями. З'ясовано історичні особливості розвитку синтезу мистецтв та виявлено сутнісні характеристики останнього за первісних часів, а також в роки Середньовіччя, Відродження, Романтизму. Розглянуто взаємозв'язок мистецтв кінця XIX – початку XX століття та його особливості на початку XXI століття.

Висвітлено можливі шляхи синтезу музики і танцю з різними видами мистецтв та встановлено, музика спроможна взаємодіяти із просторовими (архітектура, живопис), тимчасовими (література) та просторово-часовими (театр, кіно) видами мистецтв. Танець здатний до синтезу із просторовими (архітектура, живопис, скульптура, графіка, декоративно-прикладне мистецтво), тимчасовими (література), просторово-часовими (театр) видами мистецтв. Результатом синтезу музики та просторових видів мистецтв є створення мультимедійних інсталяцій. Синтез танцю з архітектурою передбачає використання простору як полотна для танцю. Синтез танцю та живопису передбачає створення відповідних спектаклів. Результатом синтезу музики і танцю з літературою є лібрето до балету чи опери.

Розглянуто генезу та особливості синтезу мистецтва музики і танцю. Аргументовано, що синтез музики і танцю має тривалу історію, яка зародилася за первісних часів та стародавніх цивілізацій. Вагоме значення для синтезу мистецтва музики і танцю мала поява балету, який об'єднав представлені види мистецтва у стилізовано-формалізовану манеру, котра відзначається технічно складною хореографією, що поставлена на класичну музику. Продемонстровано сутність синтезу мистецтв музики і танцю в роки модернізму та його особливості за постмодерного часу.

Проаналізовано взаємозв'язок музики і танцю на прикладі балетного та оперного мистецтва. Встановлено, яскравого поєднання музика і танець набуває в балетному спектаклі, який демонструє взаємозв'язок хореографії та музикальності, де танцювальні рухи гармоніюють з ритмом, мелодією та динамічними відтінками музики, яка створюється спеціально для спектаклю. Здійснивши аналіз найбільш яскравих балетних зразків («Жізель», «Дон Кіхот», «Лебедине озеро», «Баядерка», «Спляча красуня», «Лускунчик», «Весна священна», «Ромео і Джульєтта», «Попелюшка», «Сон літньої ночі») встановлено, останні тісно поєднують музику і танець. Балетні сцени демонструють складну танцювальну техніку, яка цілком відповідає музичним варіаціям, що забезпечує цілісну і синхронізовану сюжетну лінію спектаклю. Спосіб інтеграції танцювального руху до загальної основи постановки, де центральне місце займають музика і драматургія, відображено в оперних спектаклях, а саме: «Весілля Фігаро», «Дон Жуан», «Чарівна флейта», «Ріголетто», «Травіата», «Аїда», «Кармен», «Мадам Баттерфляй», «Турандот». Доведено, танцювальні сцени в зазначених операх не тільки взаємодіють із музичним супроводом, а й візуально доповнюють та посилюють сюжетну лінію спектаклю.

Виявлено специфіку синтезу музики і танцю на сучасній сцені Китаю. З'ясовано, інноваційні комп'ютерні технології стали частиною мистецтва, зокрема танцювальних постановок. Останні синтезують в собі не тільки музику і танець, а й технології інноваційного характеру, серед яких першість належить

проекційному малюванню, технології захоплення руху та інтерактивним мультимедійним засобам. Проаналізовано сучасні китайські танцювальні постановки «Відлуння вічності» та «Перезавантаження» та доведено, синтез музики і танцю посилюється за рахунок використання світлодіодного екрану, який виступає фоновим оформленням спектаклів, а також завдяки технології захоплення руху, сутність якої полягає в тому, що рухи танцівників перетворюються на анімацію в реальному часі, яка взаємодіє з зображенням на екрані, створюючи безшовний синтез не тільки між фізичним і цифровим світом, а й мистецтвом музики і танцю. Крім того, синтез музики і танцю в запропонованих постановках полягає в тому, що хореографія синхронізована з осучасненою музичною партитурою, яка реагує на рухи танцівників.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше в українському мистецтвознавстві* схарактеризовано синтез музики і танцю у мистецтві другої половини ХХ – початку ХХІ століття, зокрема в сфері виконавства як мистецтвознавчо-теоретичну проблему, розкрито сутнісний зміст основних понять, відображено історіографію досліджуваної проблеми, виявлено історичні особливості розвитку синтезу мистецтв; висвітлено можливі шляхи синтезу музики і танцю з різними видами мистецтв; розглянуто історичний розвиток та особливості синтезу мистецтва музики і танцю; проаналізовано взаємозв'язок музики і танцю на прикладі балетного та оперного мистецтва; виявлено специфіку синтезу музики і танцю на сучасній сцені Китаю.

Конкретизовано поняття «синтез мистецтв у сфері музики» та «синтез мистецтв у сфері танцю», *уточнено* особливості синтезу мистецтв у виконавстві в сфері музики і танцю на прикладі балетів, опер. *Подальшого розвитку* дістати теоретичні уявлення про специфіку синтезу мистецтва музики і танцю на сучасній сцені. У науковий простір *уведено* маловідомі і раніше невідомі для вітчизняного наукового загалу іноземні джерела з досліджуваної проблеми.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання основних положень, матеріалів і висновків дисертації при написанні наукових праць на відповідну тематику; представляє інтерес для

професійних музикантів, хореографів (музикознавців, хореознавців, традиційних виконавців), мистецтвознавців, культурологів. Джерельна база та матеріали роботи можуть використовуватися науковцями суміжних галузей. Матеріали дисертації можуть бути використані в навчальних курсах вищої професійної музичної освіти («Виконавська інтерпретація», «Аналіз музичних творів»), а також хореографічної освіти («Історія хореографічного мистецтва», «ТМ класичного танцю», «Виконавська майстерність хореографа», «ТМ сучасного танцю»).

Ключові слова: синтез, мистецтво, синтез мистецтв, виконавство, музика, танець, синтез мистецтв у сфері музики, синтез мистецтв у сфері танцю.

Список публікацій здобувача

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Лі Чжи. До проблеми синтезу музичного мистецтва. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. Випуск 61. Том 2. С. 98–102. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_2/16.pdf.
2. Лі Чжи. Синтез танцю та пластичних видів мистецтв. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2023. Випуск 63. Том 2. С. 25 – 29. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_2/4.pdf.
3. Lee Zhi. Synthesis of music and dance on the example of performance. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 2023. № 2. С. 203–207. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Visnyk_2023_2.pdf.

Стаття у закордонному виданні

4. Лі Чжи. Синтез мистецтв: історико-теоретичні основи. *The scientific heritage*, 2023. No 107 (107). С. 9.–11. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7672850>

Опубліковані праці апробаційного характеру

5. Лі Чжи. Синтез виконавських мистецтв (на прикладі музики і танцю). *Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції* (14 квітня 2023 р.). Київ, 2023. С. 190–191.

6. Lee Zhi. Synthesis Of Arts in Ballet Performance. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції молодих учених (20–21 квітня 2023 р.)*. Харків, 2023. Частина 2. С. 20–21.

7. Лі Чжи. До проблеми синтезу мистецтв. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи: матеріали XIV Міжнародна науково-практична конференція (21 квітня 2023 р.)*. Конін–Ужгород–Перемишль–Херсон, 2023. С. 39–41.

8. Lee Zhi. Examples of Classical Music and Dance Pieces that Illustrate the Synthesis of Music and Dance. *Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи: матеріали V Міжнародної інтернет-конференції (18 травня 2023 р.)*. Суми, 2023. С. 8–10.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

9. Лі Чжи. Танець і музика: синтез двох мистецтв. Слобожанські мистецькі студії, 2023. № 1. С. 28–30. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/art/article/view/92/81> .

ABSTRACT

Lee Zhi. The Synthesis of Music and Dance in the Art of the Second Half of the XX – early XXI century: the performance aspect. – Qualifying research paper with manuscript rights.

Dissertation for the Doctor of Philosophy degree in knowledge 02 - Culture and art, in the specialty 025 - Musical art. Sumy A.S. Makarenko state pedagogical university, Sumy, 2023.

The study is devoted to the problem of synthesis of music and dance in the art of the second half of the XX – early XXI century. The synthesis of music and dance in art is characterized as an art historical and theoretical problem. The conceptual and terminological apparatus of the study is outlined. The historiographical base of the dissertation is systematized into four groups according to chronological and problematic criteria. The historical peculiarities of the development of the synthesis of

arts are clarified and the essential characteristics of the latter in primitive times, as well as in the Middle Ages, the Renaissance, and Romanticism are revealed. The interrelation of the arts of the late nineteenth and early twentieth centuries and its peculiarities in the early twenty-first century are considered.

The article highlights possible ways of synthesizing music and dance with different types of art and establishes that music is able to interact with spatial (architecture, painting), temporal (literature), and spatio-temporal (theater, cinema) art forms. Dance is capable of synthesizing with spatial (architecture, painting, sculpture, graphics, decorative arts), temporal (literature), and spatio-temporal (theater) arts. The result of the synthesis of music and spatial arts is the creation of multimedia installations. The synthesis of dance with architecture involves the use of space as a canvas for dance. The synthesis of dance and painting involves the creation of appropriate performances. The synthesis of music and dance with literature results in a libretto for a ballet or opera.

The genesis and peculiarities of the synthesis of music and dance are considered. It is argued that the synthesis of music and dance has a long history, which originated in primitive times and ancient civilizations. The emergence of ballet, which united the presented art forms in a stylized and formalized manner, characterized by technically complex choreography set to classical music, was of great importance for the synthesis of music and dance. The essence of the synthesis of the arts of music and dance in the years of modernism and its peculiarities in postmodern times is demonstrated.

The article analyzes the relationship between music and dance on the example of ballet and opera. It is established that music and dance are most vividly combined in a ballet performance, which demonstrates the relationship between choreography and musicality, where dance movements harmonize with the rhythm, melody and dynamic shades of music created specifically for the performance. Having analyzed the most striking ballet examples («Giselle», «Don Quixote», «Swan Lake», «Bayaderka», «Sleeping Beauty», «The Nutcracker», «The Rite of Spring», «Romeo and Juliet», «Cinderella», «The Midsummer Night's Dream»), it was found that the

latter closely combine music and dance. The ballet scenes demonstrate a complex dance technique that fully corresponds to the musical variations, which ensures a coherent and synchronized storyline of the performance. The way in which dance movement is integrated into the general framework of the production, where music and drama are central, is reflected in opera performances, namely: «The Marriage of Figaro», «Don Giovanni», «The Magic Flute», «Rigoletto», «La Traviata», «Aida», «Carmen», «Madama Butterfly», «Turandot». It is proved that the dance scenes in these operas not only interact with the musical accompaniment, but also visually complement and enhance the storyline of the performance.

The specifics of the synthesis of music and dance on the contemporary Chinese stage are revealed. It has been found that innovative computer technologies have become part of art, in particular dance performances. The latter synthesize not only music and dance, but also innovative technologies, among which the first place belongs to projection mapping, motion capture technology and interactive multimedia. The article analyzes the contemporary Chinese dance productions «Echoes of Eternity» and «Reboot» and proves that the synthesis of music and dance is enhanced by the use of an LED screen, which acts as a background for the performances, as well as through motion capture technology, the essence of which is that the dancers' movements are transformed into real-time animation that interacts with the image on the screen, creating a seamless synthesis not only between the physical and digital worlds, but also between the art of music and dance. In addition, the synthesis of music and dance in the proposed productions is that the choreography is synchronized with a modernized musical score that responds to the movements of the dancers.

The scientific novelty of the research results is that for the first time in Ukrainian art history, the synthesis of music and dance in the art of the second half of the twentieth and early twenty-first century, in particular in the field of performance as an art historical and theoretical problem, is characterized, the essential content of the main concepts is revealed, the historiography of the problem under study is reflected, the historical features of the development of the synthesis of arts are revealed; possible

ways of synthesizing music and dance with different types of arts are highlighted; the historical development and features of the synthesis of arts are considered.

The concepts of «synthesis of arts in the field of music» and «synthesis of arts in the field of dance» are specified, the peculiarities of synthesis of arts in the performance of music and dance are clarified on the example of ballets and operas. Theoretical ideas about the specifics of the synthesis of music and dance on the contemporary stage have been further developed. Little-known and previously unknown to the domestic scientific community foreign sources on the problem under study are introduced into the scientific literature.

The practical significance of the research results lies in the possibility of using the main provisions, materials and conclusions of the dissertation in writing scientific papers on the relevant topics; it is of interest to professional musicians, choreographers (musicologists, choreographers, traditional performers), art historians, cultural studies. The source base and materials of the work can be used by scientists in related fields. The materials of the dissertation can be used in the courses of higher professional music education («Performing Interpretation», «Analysis of Musical Works»), as well as choreographic education («History of Choreographic Art», «Classical Dance», «Performing Skill of the Choreographer», «Modern Dance»).

Key words: synthesis, art, synthesis of arts, performance, music, dance, synthesis of arts in the field of music, synthesis of arts in the field of dance.

List of author's publications

Research works

in which the main scientific results of the thesis are published

1. Lee Zhi (2023). Do problemy syntezy muzychnoho mystetstva [To the problem of the synthesis of musical art]. Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk. Vypusk 61. Tom 2. S. 98–102. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_2/16.pdf.

2. Lee Zhi (2023). Syntez tantsyu ta plastychnykh vydiv mystetstv [Synthesis of dance and visual arts]. Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk.

Vypusk 63. Tom 2. S. 25–29. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_2/4.pdf.

3. Lee Zhi. (2023). Synthesis of music and dance on the example of performance. Visnyk Natsional'noyi akademiyi kerivnykh kadriv kul'tury i mystetstv, 2023. № 2. С. 203–207. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Visnyk_2023_2.pdf.

**Research work which publishes the main scientific results
in international publications**

4. Lee Zhi (2023). Syntez mystetstv: istoryko-teoretychni osnovy [Synthesis of arts: historical and theoretical foundations]. The scientific heritage, № 107 (107). S. 9–11. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7672850>

**Research works
which certify the approbation of the materials of the thesis**

5. Lee Zhi (2023). Syntez vykonavs'kykh mystetstv (na prykladi muzyky i tantsyu) [Synthesis of performing arts (on the example of music and dance)]. Intehratsiya nauky i osvity: rozvytok kul'turnykh i kreatyvnykh industriy: materialy II Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (14 kvitnya 2023 r.). Kyiv. S. 190–191.

6. Lee Zhi (2023). Synthesis Of Arts in Ballet Performance. Kul'tura ta informatsiyne suspil'stvo KHKHI stolittya: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-teoretychnoyi konferentsiyi molodykh uchenykh (20–21 kvitnya 2023 r.). Kharkiv. Chastyna 2. S. 20–21.

7. Lee Zhi (2023). Do problemy syntezy mystetstv. [To the problem of art synthesis]. Rozvytok suchasnoyi osvity i nauky: rezul'taty, problemy, perspektyvy: KHIV Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya (21 kvitnya 2023 r.). Konin–Uzhhorod–Peremyshl'–Kherson. S. 39–41.

8. Lee Zhi (2023). Examples of Classical Music and Dance Pieces that Illustrate the Synthesis of Music and Dance. Problemy mystets'ko-pedahohichnoyi osvity: zdobutky, realiyi ta perspektyvy: materialy V Mizhnarodnoyi internet-konferentsiyi (18 travnya 2023 r.). Sumy. S. 8–10.

Works**that additionally reflect the scientific results of the thesis**

9. Lee Zhi (2023). Tanets' i muzyka: syntez dvokh mystetstv. Slobozhans'ky mystets'ki studiyi. № 1. S. 28 – 30. URL: <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/art/article/view/92/81> .

ЗМІСТ

ВСТУП	13
РОЗДІЛ 1. СИНТЕЗ МУЗИКИ І ТАНЦЮ У МИСТЕЦТВІ ЯК МИСТЕЦТВОЗНАВЧО-ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА	21
1.1. Поняттєво-термінологічний апарат дослідження.....	21
1.2. Історіографія проблеми синтезу музики і танцю у мистецтві.....	39
1.3. Історичні особливості розвитку синтезу мистецтв.....	57
Висновки до першого розділу.....	71
РОЗДІЛ 2. СИНТЕЗ МУЗИКИ І ТАНЦЮ В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ З РІЗНИМИ МИСТЕЦТВАМИ	75
2.1. Сутнісна характеристика синтезу музичного мистецтва.....	75
2.2. Взаємозв'язок танцю із різними видами мистецтв.....	93
2.3. Генеза та особливості синтезу музичного та танцювального мистецтва.....	113
Висновки до другого розділу	127
РОЗДІЛ 3. СИНТЕЗ МУЗИКИ І ТАНЦЮ У МИСТЕЦТВІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ: АНАЛІЗ ТВОРІВ	130
3.1. Балетний спектакль як взірєць синтезу музики і танцю.....	130
3.2. Взаємодія музики і танцю на прикладі оперного мистецтва.....	145
3.3. Синтез музики і танцю на сучасній сцені Китаю.....	159
Висновки до третього розділу	166
ВИСНОВКИ	171
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	175
ДОДАТКИ	195